

JURIDISCH UP TO DATE

Vaktijdschrift voor de juridische praktijk

Juridisch up to Date is een uitgave van Fiscaal up to Date – onderdeel van Rendement Uitgeverij BV

Conradstraat 38
3013 AP Rotterdam
E-mail: redactie@futd.nl

Hoofdredactie

Mr. dr. J. (Harry) van Drongelen
(emer.) universitair hoofddocent Sociaal Recht en Sociale Politiek, Universiteit van Tilburg & (gepens.) senior wetgevingsjurist Ministerie SZW

Mr. A.D.M. (André) van Rijs
Docent bij de Vakgroep Sociaal Recht en Sociale Politiek, Universiteit van Tilburg

Uitgever

Drs. M.P. Hoogerwerf

Abonnementenadministratie

Rendement Uitgeverij BV
Postbus 27020
3003 LA Rotterdam
Telefoon: (010) 243 39 33
E-mail: info@rendement.nl

Abonnementen

Juridisch Up to Date verschijnt 12 keer per jaar. (Proef) abonnementen kunnen ieder moment ingaan, maar slechts worden beëindigd indien uiterlijk twee maanden voor het einde van de abonnementsperiode is opgezegd. Zonder of bij niet-tijdige opzegging wordt het abonnement automatisch verlengd met een jaar. Abonnementen worden geacht zakelijk te zijn. Wilt u een particulier abonnement, dan dient u dit binnen één maand na het aangaan van het abonnement aan ons door te geven. Rendement behoudt zich het recht voor om prijzen en inhoud van de algemene voorwaarden te wijzigen. U kunt de volledige algemene voorwaarden nalezen op www.rendement.nl/av

ISSN 0924-9451

Niets uit deze uitgave mag, noch geheel, noch gedeeltelijk, worden overgenomen en/of vermenigvuldigd zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave uiterste zorg is besteed, aanvaarden de auteur(s), redacteurlen) en uitgever geen aansprakelijkheid voor eventuele fouten en onvolkomenheden, noch voor de gevolgen hiervan.

© Rendement Uitgeverij BV 2023

27^e jaargang | 25 augustus 2023 | nummer 8

ONDERNEMING EN BEDRIJF

Mr. A.H.B (Aaron) Bouman¹

Is het een maatschap, VOF of eenmanszaak?

2023-0143

Ondernemingen kunnen via verschillende rechtsvormen worden gedreven, zoals via een rechtspersoon of een samenwerkingsverband. In sommige gevallen is het voor de betrokkenen niet zonder meer duidelijk of er sprake is van maatschap, vennootschap onder firma (VOF) of een eenmanszaak. Een veelvoorkomende oorzaak van die onduidelijkheid is dat het ontstaan van deze rechtsvormen vormvrij en stilzwijgend kan plaatsvinden. De kwalificatie van de rechtsvorm is echter van groot belang, omdat dit verschillende rechten en plichten van de betrokkenen met zich brengt. In een arrest van 4 juli 2023 van het Hof Arnhem ging het om de vraag of er sprake was van een maatschap, VOF of eenmanszaak.² Het antwoord van het hof geeft inzicht in de omstandigheden die kunnen wijzen op een maatschap, VOF of eenmanszaak.³

De zaak

In deze zaak gaat het om een zonnestudio waarin een vrouw en een man hebben gewerkt. De vrouw heeft de zonnestudio in 2016 als haar eenmanszaak in het handelsregister ingeschreven. In 2020 hebben de toenmalige (zaken)partners de 'zonnestudio' als VOF ingeschreven. Daarna zijn tussen partijen verschillende (zakelijke) discussies ontstaan, waardoor zij niet meer met elkaar wilden samenwerken. Aan die discussies ligt ten grondslag de vraag of er sprake is van een maatschap, VOF of eenmanszaak. Enerzijds stelt de vrouw dat de zonnestudio altijd haar eenmanszaak is gebleven. Anderzijds stelt de man dat er (op enig moment) een VOF, althans maatschap tussen hem en de vrouw is ontstaan. Als van dat laatste sprake is, dan is het de vraag wie de zonnestudio mag voortzetten. De kwalificatie is in deze zaak tevens van belang voor de beoordeling van de over en weer gevraagde voorlopige voorzieningen, waaronder een toegangsverbod voor de zonnestudio. Die worden in deze bijdrage buiten beschouwing gelaten. De voorzieningenrechter heeft beslist dat er sprake is van een eenmanszaak.⁴ De man gaat hiertegen in hoger beroep.

Eenmanszaak of VOF?

Zoals hiervoor aangegeven, is de zonnestudio in 2016 als eenmanszaak door de vrouw in het handelsregister ingeschreven. De vrouw heeft verschillende overeenkomsten met betrekking tot de zonnestudio gesloten. Dat zijn onder meer de huurovereenkomst voor het pand waarin de zonnestudio werd geëxploiteerd, de leaseovereenkomsten voor de zonnepanelen en een zakelijke leningsovereenkomst. Al deze overeenkomsten stonden op haar naam. De man had zich overigens als borg verbonden voor de leningsovereenkomst. In het

begin van 2020 hebben partijen een handelsregisterformulier ondertekend waarmee de zonnestudio als VOF is ingeschreven. Er is geen schriftelijke VOF-overeenkomst. Volgens de man heeft hij met de vrouw samengewerkt in een VOF, althans een maatschap. Volgens hem was daarvan sprake vanaf de oprichting van de zonnestudio in 2016, althans vanaf begin 2020 toen de VOF werd ingeschreven in het handelsregister. De vrouw betwist dat zij ooit met de man een VOF of maatschap is aangegaan.

De beoordeling van het hof

Het hof geeft aan dat een maatschap een overeenkomst is, waarbij twee of meer personen zich verbinden om iets in gemeenschap te brengen met het oogmerk het daaruit ontstaande voordeel met elkaar te delen. De inbreng kan bestaan uit geld, goederen, genot van goederen en arbeid. Een VOF is een bijzondere vorm van een maatschap die gericht is op de uitoefening van een bedrijf onder een gemeenschappelijke naam. Daarbij geeft het hof aan dat het uitgangspunt is dat een VOF wordt aangegaan bij authentieke of onderhandse akte, maar dat van een VOF ook sprake kan zijn wanneer uit de feiten onweerlegbaar blijkt dat partijen gedurende een aantal jaren onafgebroken feitelijk een VOF hebben gevoerd.⁵ De inschrijving van een VOF in het handelsregister als zodanig levert niet zonder meer voldoende bewijs op van het bestaan van een VOF; beslissend is of de betrokkenen met elkaar een VOF zijn overeengekomen. Daaraan moet mijns inziens worden toegevoegd dat ook beslissend kan zijn of de betrokkenen er gerechtvaardigd op mochten vertrouwen dat zij met elkaar een VOF zijn overeengekomen.

Het hof overweegt dat er in ieder geval tot de inschrijving in 2020 van de zonnestudio als VOF in het handelsregister sprake was van een eenmanszaak van de vrouw. Het dragende argument daarvoor is dat alle overeenkomsten voor de zonnestudio en de inschrijving van de zonnestudio bij het handelsregister op haar naam staan. Het is bovendien onvoldoende gebleken van het bestaan van al dan niet stilzwijgende afspraken om in de vorm van een maatschap samen te werken; er is niet gebleken van (afspraken over) inbreng van geld, contracten op naam van de vrouw of arbeid. Voor het hof is ook van belang dat de man voor zijn gewerkte uren 'loon', en dus geen winstdeel, heeft ontvangen.

Vervolgens gaat het hof na of daarna (op enig moment) een VOF of maatschap tot stand is gekomen. De man wijst op de inschrijving van de VOF in het handelsregister, jaarrekeningen en belastingaangiftes van de VOF, (niet nader omschreven) Whatsapp-communicatie tussen partijen en een zakelijke lening op naam van beide partijen. Het hof acht een en ander echter onvoldoende om voorshands uit af te kunnen leiden dat er sprake is van 'omzetting' van de eenmanszaak in een maatschap of VOF. Uit de door de man aangevoerde informatie volgt namelijk niet van afspraken over inbreng van de eenmanszaak en winstdeling. De vrouw betwist ook dat zij opdracht heeft gegeven tot het opmaken en indienen van de jaarrekening. Verder waren de betalingen aan de man onbeduidend in verhouding tot de betalingen aan de vrouw. Volgens het hof is de omstandigheid dat een zakelijke lening op naam van beide partijen staat wel een aanwijzing voor het bestaan van een maatschap, maar in het licht van de overige omstandigheden onvoldoende om aan te nemen dat er sprake is van een maatschap. De slotsom is dat de zonnestudio altijd een eenmanszaak is gebleven en dus aan de vrouw 'toebehoort'. Het hof bekrachtigt het vonnis van de voorzieningenrechter.

Commentaar

Uit de uitspraak volgt dat naar alle omstandigheden van het geval moet worden gekeken bij de beoordeling of bij een onderneming waarbij meer dan twee (natuurlijke) personen betrokken zijn, sprake is van een maatschap, VOF of eenmanszaak. Uit het arrest van het hof volgt dat het aannemelijk is dat er sprake is van een eenmanszaak, indien de onderneming als zodanig is ingeschreven in het handelsregister, de belangrijkste overeenkomsten voor die onderneming op naam van één persoon staan (zijnde bij het handelsregister opgegeven eigenaar van de onderneming) en diegene ook het ondernemingsrisico loopt. Dat geeft in zoverre een duidelijk en voor de praktijk hanteerbaar toetsingskader. Het kan echter lastiger worden wanneer, zoals in deze zaak het geval is, er geen afspraken op papier

staan en op enig moment een VOF wordt ingeschreven en die inschrijving voor langere tijd gehandhaafd blijft.

De inschrijving van een VOF is een voor de hand liggend argument om te stellen dat er sprake is van een VOF. In deze zaak werd daartegen door de vrouw aangevoerd dat deze inschrijving plaatsvond, omdat zij de man om (niet nader omschreven) 'praktische redenen' tekeningsbevoegd wilde maken, maar geen maatschap wilde aangaan. Deze verklaring voor de inschrijving overtuigt niet zonder meer. Het was beter geweest indien in het arrest meer aandacht was besteed aan hetgeen partijen vóór, bij en na de inschrijving omtrent de inschrijving én de eenmanszaak aan elkaar hebben verklaard. Ook was het beter geweest indien in het arrest was aangegeven wat er met de inschrijving van de eenmanszaak is gebeurd na de inschrijving van de VOF. Was bij de inschrijving van de VOF bijvoorbeeld aangegeven dat het ging om een nieuwe onderneming of de voortzetting van een bestaande onderneming, zijnde de eenmanszaak?

Dat zijn omstandigheden die van belang zijn bij de uitleg van de partijbedoeling, althans de partijbedoeling waarop gerechtvaardigd op mocht worden vertrouwd. Het is in mijn optiek moeilijk voorstelbaar dat iemand een VOF wil inschrijven en een onderneming uitdrukkelijk ook als zodanig inschrijft, enkel en alleen om de ander tekeningsbevoegd te maken. Daarbij kan de verklaring van de vrouw wellicht ook anders worden uitgelegd. Zou de bedoeling van de vrouw om de man tekeningsbevoegd te maken kunnen duiden op de wens om op gelijke voet samen te werken?

Wellicht had de man nog kunnen aanvoeren dat hij – gezien die inschrijving – er gerechtvaardigd op mocht vertrouwen dat de vrouw de bedoeling had om met hem een VOF aan te gaan. De crux van de zaak is echter dat het alleen bij een inschrijving is gebleven en dat dit onvoldoende is voor het bestaan van een maatschap of VOF. Voor het bestaan daarvan is (ook) vereist dat de betrokkenen feitelijk handelen c.q. samenwerken als ware zij een maatschap/VOF. Daarvoor waren in dit geval onvoldoende aanknopingspunten. Gelet daarop, is het niet alleen zaak om de samenwerkingsovereenkomst op papier vast te leggen en correct te duiden, maar om vervolgens ook conform die afspraken te handelen.

Afsluiting

In deze zaak werd, ondanks de inschrijving van de onderneming als VOF in het handelsregister, het bestaan van een VOF (of maatschap) niet voorshands aangenomen. Ondanks de inschrijving van de zonnestudio als VOF, bleef de zonnestudio dus een eenmanszaak. De uitleg van de vrouw over de inschrijving is

op zichzelf niet zonder meer begrijpelijk en kan enerzijds ook wel worden gezien als een uiting van de bedoeling om op gelijke voet samen te werken. Anderzijds waren er in dit geval geen andere omstandigheden of aanwijzingen die het (voor het hof) voldoende aannemelijk maakte dat er sprake was van een (wil gericht op) samenwerking op de voet van gelijkwaardigheid en (afspraken over) inbreng. Uit het arrest kan worden opgemaakt dat het, zeker ingeval schriftelijke afspraken ontbreken, de juridische kwalificatie zeer afhangt van alle omstandigheden van het geval.

Het in het geheel niet of niet adequaat vastleggen van afspraken omtrent de samenwerking en onderneming kan dan tot vervelende discussies leiden.

Noten:

1. Advocaat bij Van Iersel Luchtman Advocaten te 's-Hertogenbosch
2. Hof Arnhem-Leeuwarden 4 juli 2023, ECLI:NL:GHARL:2023:5641.
3. Het oordeel van het hof wordt gebaseerd op voor het hof voldoende aannemelijk geworden feiten, omdat in kort geding geen plaats is voor uitgebreide bewijslevering. Het hof geeft aan dat het oordeel over wie de zonnestudio mag voorzetten is gebaseerd op de in dit kort geding voldoende aannemelijk geworden feiten.
4. Vزر. Rb. Gelderland 20 april 2023, ECLI:NL:RBGEL:2023:2234.
5. HR 16 mei 1902, W. 7775.